

“TIL VA NUTQ. NUTQ NIMA?”

Qandimova Nasiba

Buxoro davlat Pedagogika Instituti Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi(boshlang'ich ta'lim) 2-kurs magistranti

1-sinf ona tili

Mavzu: Til va nutq. Nutq nima?

Darsning maqsadi:

Ta'limiy maqsad: - O`quvchilarga til va nutq haqida yangi bilimlar berish. Nutq-

ning mohiyatini ochib berish;

Tarbiyaviy maqsad: -O`z fikrini ravon, ifodali, adabiy til me`yorlariga rioya etgan holda bayon etish. Maktabda, ko`chada, oilada to`g`ri muloqot madaniyatini shakllantirish va tarbiyalash;

Rivojlantiruvchi maqsad: - O`quvchilarni husnixat bilan yozish ko`nikmalarini shakllantirish, og`zaki nutq boyligini rivojlantirish.

Kompetensiya:

Nutqiy kompetensiya: o`qituvchi nutqini va mavzuga oid tushunchalarni, o`zaro savol-javob, topshiriqlar, kichik matnlarni tushuna oladi;

Lingvistik kompetensiya: o`zbek tilida nutq tovushlarini to`g`ri qo`llay olish, talaffuz me`yorlariga rioya qilish;

Dars turi: yangi bilim,ko`nikma, malakalarni shakllantiruvchi dars.

Dars metodi: suhbat, guruhlarda ishlash, “Chehralar” o`yini, savol-javob.

Dars jihozi: darslik, mavzuga mos rasmlar, rebus, tarqatmalar materiallar noutbuk.

Dars jarayoni va texnologiya

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich Tashkiliy qism	O`quvchilar davomati aniqlanadi. Sinfning darsga tayyorgarligi tekshiriladi.	Savol-javob	2 daqiqa

2-bosqich (Refleksiya) ehtiyojlarni aniqlash	Dars shiori tanlanadi. Dars davomida rioya qilish lozim bo'lgan qoidalar belgilanadi.	Tushuntirish	2 daqiqa
3-bosqich darsning borishi.	1. O'tgan darsni so'rab baholash, mustahkamlash, chiroyli yozuv malakalarini tekshirish. 2. Yangi mavzuning bayoni 3. O'quvchilarga mashqlarni bajartirish. 4. Lug'at ishi.	“Tushunchalar tahlili” metodi	5 daqiqa
		suhbat, “Ta’rifimdan meni top” metodi, “Chehralar” metodi.	6 daqiqa
			15 daqiqa
4-bosqich mustahkamlash	1. Yangi mavzuni mustahkamlash uchun darslikdagi savollardan o'quvchilarning bilim darajalariga qarab boshqa savollardan ham foydalanadi. 2. Rebus hal etiladi.	Rebusni hal qilish	4 daqiqa
		Muammoni izlanish	2 daqiqa
5-bosqich Baholash Darsni yakunlash	O'quvchilarning darsda ishtiroki hisobga olinib, reytinggi e'lon qilinadi. Dars yakunlash. Uy vazifasini berish.	Ball qo'yish, Taqdirlash. Topshiriq berish, tushuntirish.	2-daqiqa 2- daqiqa

I. Tashkiliy qism:

(O'quvchilar bilan salomlashish).

O'qituvchi:

Salom mening aziz o'quvchilarim,

Ham mehribon, qadrdonlarim.

Davomatni aniqlash:

Kim sinfda navbatchi,

Har narsadan xabarchi?

(Sana, hafta kuni, faslni aniqlash. Q`ish faslining tarovati haqida ko`rgazmalar)

Qishda tabiatda qanday o`zgarishlar bo`ladi?

-Hammayoq oq choyshabga burkanadi;

-Daraxtlar oq libos kiyadi;

-Qushlar issiq o`lkalarga uchib ketadi.

Bizning shiorimiz:

Bilagi zo`r birni yiqar

Bilimi zo`r mingni.

-Bolalar, hozir darsimizning nomi nima?

- Ona tilim jon-u dilim,

Sen-la olay koni ilm.

Maqsadimiz:

-Chuqur bilim egasi bo`lib, yurtimga, xalqimga sodiq farzand bo`lish.

Bizning shiorimiz:

Bilagi zo`r birni yiqar

Bilimi zo`r mingni.

-Bolalar, hozir darsimizning nomi nima?

- Ona tilim jon-u dilim,

Sen-la olay koni ilm.

Maqsadimiz:

-Chuqur bilim egasi bo`lib, yurtimga, xalqimga sodiq farzand bo`lish.

Oltinqoida.

1. O‘zaro hurmat

2. Faollik

3. Darsda tartibni saqlash

4. Chiroyli yozuvga amal qilish

Sinf o‘quvchilari o‘zaro 3 guruhga bo‘linishadi:

1-guruh “Bo`g`in”

2-guruh “So`z”

3-guruh “Gap”

(Har bir guruh partalari ustiga A-4 formatdagi karton qog‘oz va konvert ichida archa daraxti, palma daraxti, terak daraxti, uycha, bulut, quyosh, qushlar, to‘nka, o‘t-o‘lanlar rasmlar qo‘yiladi. Dars davomida har bir to‘g‘ri javob uchun bittadan rasm yopishtirib boriladi. Dars so‘ngida “Bog‘dagi uycha” manzarasini to‘liq tasvirlagan guruh g‘olib sanaladi.)

II. O‘tgan mavzuni mustahkamlash. Uy vazifani tekshirish va baholash.**3-mashq. Berilgan so‘zlardan gap tuzing va yozing.**

1. Bilan, lola, bola, gul, lola, bilan, ona – Ona bilan nola, gul bilan lola
2. Yurting, beshiging, oltin, ona- Ona yurting oltin beshiging
3. Tanda, sog‘lom, aql, sog’-Sog’ tanda sog‘lom aql
4. O‘yla, keyin, so‘yla, avval-Avval o‘yla keyin so‘yla.

O‘qituvchi tomonidan maqollar o‘qiladi, o‘quvchilar daftarlarini partadoshlari bilan almashgan holda tekshirib oladilar. Maqollar mazmuni izohlanadi.

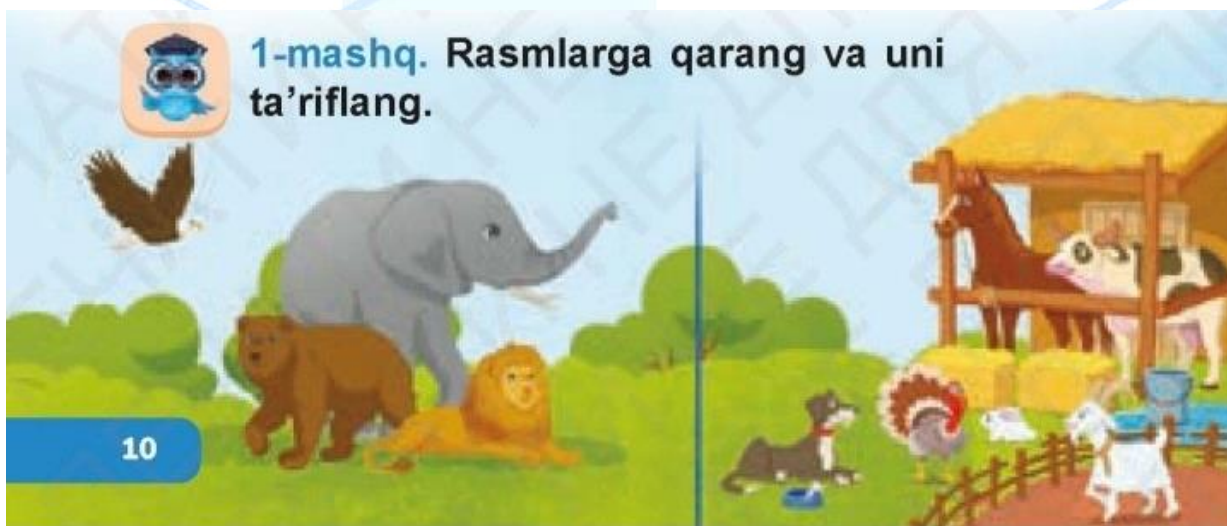
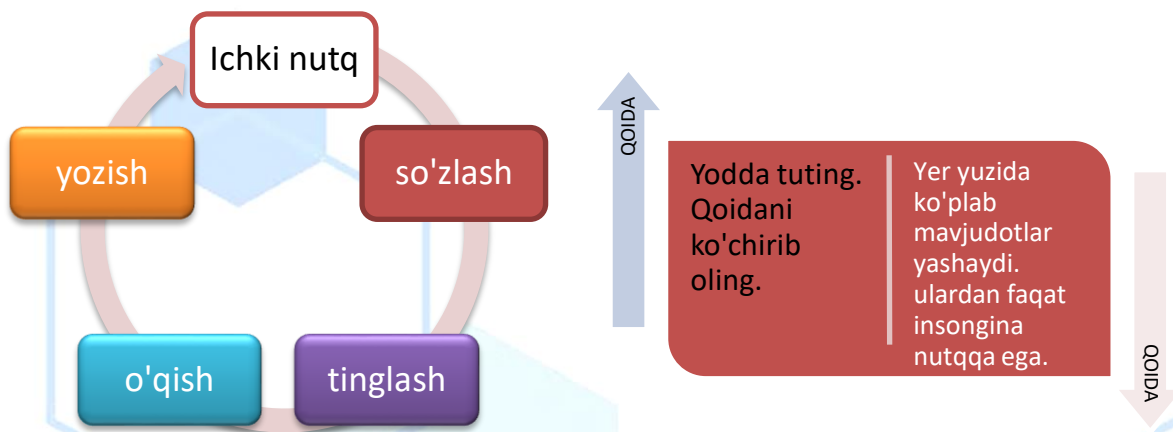
“Tushunchalar tahlili” metodi o‘tkaziladi.

Tushuncha	Ta’rif
Matn	
Gap	
Ona tili	

III. Yangi mavzu bayoni.**Mard maydonda sinalar.**

1. Yuqoridagi fikrdan nimani tushundingiz?

2. Hayvonlar tovushu ham nutq sanaladimi?

Birinchi rasmda yovvoyi hayvonlar: fil, she'r, ayiq, burgut kabilar tasvirlangan. Ular tabiat qo'ynida kezip yurishibdi. Yovvoyi hayvonlar ba'zida insonlar uchun xavf tug'dirishi mumkin.

Keyingi rasmda uy hayvonlari tasvirlangan. Rasmda biz it, kurka, echki, sigir, quyon kabilarni ko'rishimiz mumkin. Ular uyda boqiladi va insonlarga anchagina foydasi bor.

Shu o'rinda o'qituvchi o'quvchilardan kim qaysi uy hayvonini yoqtirishini va qaysi uy hayvonini uyida saqlashlarini so'rab o'tadi.

Yodda tuting. Qoidani ko'chirib oling.

Og'zaki nutq-bu biz eshitayotgan yoki talaffuz qilayotgan nutq. "Og'zaki" so'zi "og'iz"so'zidan olingan bo'lib, og'iz orqali ifoda etiladigan nutq hisoblanadi.

Yozma nutq-bu biz o'qiydigan yoki yozadigan nutq. yozishda biz faqat harflar va yozma belgilardan foydalanamiz.

•Og'zaki va yozma nutq bir-biridan nimasi bilan farq qiladi?

2-mashq. Shartlarni bajaring va izohlang.

1.Birinchi va ikkinchi ifodalarni so'z bilan yozing. Yozishda nechta So'z ishlatdingiz?

$$5 > 3 \quad 3 + 5 = 8$$

2.O'qing va nuqtalar o'rniga tushirib qoldirilgan so'zni qo'yib, fikrni yakunlang.

Nutqda asosiy vazifani so'zlar bajaradi. Faqat insongina so'zlardan so'□□□zlardan foydalanadi. Shuning uchun.....faqat insonga xos.

DAM OLISH DAQIQASI

Ko`p yozadi qo`llarimiz,

Ham charchab ko`zlaimiz.

Bir, ikki, uch,

To`plab oldik kuch.

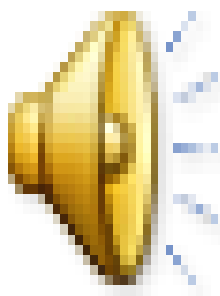
Yana yozamiz yana,

Harflarimiz ko`p sara.

3-mashq. Hayvonlar chiqaradigan tovushlarni yozing.

O'quvchilar qo'liga hayvonlar rasmi tushirilgan rasmlar beriladi. Har bir qatordan o'quvchilar turib, berilgan hayvonning tovushini o'xshatib berishi kerak. Qolgan o'quvchilarga savol beriladi.

Nima uchun hayvonlar chiqaradigan tovushni "nutq" deb atamaymiz? Javobingizni izohlang.

4-mashq

 4-mashq. O'qing. Bu qaysi ertak?

 Yana nima uchun kelding?
"Qaynar xumcha"ni olding, "Ochil dasturxon"ni olding, yana nima kerak?

Meni bu gal ham aldading,
Laylakvoy. "Ochil dasturxon" o'rniga boshqa bir dasturxon beribsan. Endi sendan bir narsa so'rayman, menga "Ur to'qmoq"ni ber.

Ushbu mashqda "Ta'rifimdan meni top" o'qituvchisining yinini ham qo'llaniladi. O'qituvchi ertakni bolalarga eslatadi (undagi detallar bilan), o'quvchilar ziyalik bilan topishlari kerak bo'ladi.

V. YANGI MAVZUNI MUSTAHKAMLASH.

“Chehralar” metodidan foydalanib, dars mustahkamlanadi.

1. Dars siz uchun qiziqarli bo'ldimi?

2. Dars mazmuni tushunarli bo'ldimi?

(Faol ishtirok etgan o'quvchilar rag'batlantiriladi. Dars haqidagi fikrlari so'raladi.)

Kundalikni ochdik biz

Uyga vazifani yozdi biz

Ona-tilidan olgan bilimni,

Unutmasdan yozdik biz.

VII.Uyga vazifa. 5-mashq.